

Genetikai alapfogalmak 2005/2006 (kidolgozott válaszok)

- 1. Gén:** az öröklődés fizikai és funkcionális alapegysége, amely egy meghatározott információt hordoz; a DNS egy szakasza, amely átírt és egy regulátor szekvenciából/régióból áll, utóbbi teszi lehetővé a transzkripciót. (Készítsen sematikus ábrát, jelezze a promóter, ATG és stop kodon helyét is!)

- 2. Cisztron:** funkcionális genetikai egység, amelyen belül két mutáció transz heterozigóta állapotban nem komplementál. A cisztron és a gén fogalma közé gyakran egyenlőségjelet tehetünk: mindkettő alatt a DNS olyan szakaszát értjük, amely egy polipeptidet vagy funkcionális RNS-t (pl.:tRNS, rRNS, ...) kódol. Egy operonban több cisztron is lehet, amelyeket struktúrgéneknek is neveznek. (Készítsen sematikus ábrát jelezze a promóter, ATG és stop kodon helyét is!)

- 3. allél:** egy adott gén vagy cisztron alternatív formái, pl.: vad típusú allél, mutáns allél, letális allél, ts allél, nonsense allél, hipomorf allél, stb.

- 4. crossing- over:** az egymásnak megfelelő részek fizikai kicserélődése homológ DNS szekvenciák között, törés-újraegyesülés útján. Egy vagy több inverzió lehetetlenné teszi a DNS szekvenciák párosodását és a crossing- overt (ezért crossover szupresszorként működik). A crossing-over a genetikai rekombináció forrása. A crossing- over folyamat „lelke” a Holliday szerkezet. A crossing- over folyamat citológiai megjelenése a kiazma. Készítsen egyszerű illusztrációt pl.:

- 5. ideális crossing- over:** pontszerű, autonóm, statisztikus fellépésű, a gyakorisága (valószínűsége) egyenesen arányos a crossing over régió

hosszával. A gyakoriság= a hosszmérték mérőszámával. Egysége a M, ill. cM (Készítsen sematikus ábrát egy crossing- over régióról – pl.:

- 6. Rekombináció:** újra kombinálódás, általában bármely folyamat egy diploid vagy parciálisan diploid sejtben, amely olyan új gén vagy haplotípus kombinációt eredményez, amelyek nem voltak jelen a kiindulási sejtben. Meióziskor olyan, haploid meiotikus termék jön létre, amelynek haplotípusa különbözik a meiotikusan osztódó diploid sejtet létrehozó haplotípusoktól. (Készítsen sematikus ábrát, jelölve: P_1 , P_2 , R_1 , R_2 haplotípus kombinációkat!)

- 7. Kapcsoltság:** (linkage) gének azonos kromoszómán való elhelyezkedése. Ezek a gének nem Mendel III. törvénye szerint kombinálódnak, hanem a crossing- over törvényei szerint (rekombináció). Készítsen egyszerű illusztrációt pl.:

- 8. Kapcsoltsági csoport:** (linkage group) Gének azon csoportja, amelyek azonos kromoszómán helyezkednek el. A kromoszómán lévő lókuszok rekombinációs adatok felhasználásával készült absztrakt térképét genetikai térképnek nevezzük. A kapcsoltsági csoportok száma megegyezik a haploid kromoszóma számmal.

- 9. Gén lókusz:** az a specifikus hely a kromoszómán, ahol egy gén lokalizálódik. Készítsen egyszerű illusztrációt pl.:

10. Genetikai szitusz: a gén/cisztron egy pontja, amelynek van legalább 2 változata, pl.: a mutáns és a vad típusú allélje. Készítsen egyszerű illusztrációt pl.:

11. Géntérkép: a heterozigóta allélikus variációkkal jelzett helyek lineáris ábrázolása. Szinoním kifejezése a kapcsolási térkép (=génsorrend, a mutációk sorrendje esetleg arányos távolságuk feltüntetésével.)

12. Finomtérkép: a kromoszóma kis területét, közel fekvő allélikus pontjait (mutáns szituszokat) ábrázoló géntérkép. (pl.: cisztonon vagy operonon belüli mutációk helyét ábrázolja)

13. Heterozigóta állapot: a homológ kromoszómák azonos pontjain különböző alléleket tartalmazó sejt vagy egyed. Pl.: a^+/a^- . Sztöchiometrikus genetikai képlettel, ill. keresztezési sémával válaszolja meg! Pl.: Mendel I törvényében: $P: a^+/a^+ \times a^-/a^- \rightarrow F_1: a^+/a^-$ (uniformitás szabálya)

14. Homozigóta állapot: a homológ kromoszómák azonos pontjain azonos alléleket tartalmazó sejt v. egyed. Sztöchiometrikus genetikai képlettel, ill. keresztezési sémával válaszolja meg! pl.: $A/A, a^-/a^-, a_1^-/a_1^-$; stb.
 $P: a^-/a^- \times a^-/a^- \rightarrow F_1: a^-/a^-$, beltenyésztve tiszta származéksort ad.

15. Hemizigóta állapot: olyan gén, amely egy diploid élőlényben csak egy példányban van jelen (pl.: X-hez kötött gének a hím emlősökben vagy dipterákban, madarak női szexusában a Z kromoszómán lévő gének). Nem érvényesül a dominancia, a recesszív allél fenotípusa megjelenik.

16. Cisz heterozigóta: $\underline{a^+b^+}/\underline{a^-b^-}$; $\frac{a^+b^+}{a^-b^-}$. P típusú ($\underline{a^+b^+}, \underline{a^-b^-}$) és R típusú ($\underline{a^+b^-}, \underline{a^-b^+}$) haplotípusok keletkezhetnek belőle meióziskor.

17. Transz heterozigóta: a^+b^-/a^-b^+ ; $\frac{a^+b^-}{a^-b^+}$. P ($\underline{a^+b^-}, \underline{a^-b^+}$)... R ($\underline{a^+b^+}, \underline{a^-b^-}$)

18. Domináns fenotípus: ha $a^+ > a^-$, $A > a$, stb. $\rightarrow \frac{a^+}{a^-}$, $\frac{A}{a}$ homozigóta

domináns, $\frac{a^+}{a^-}$, $\frac{A}{a}$ heterozigóta domináns.

19. Recesszív fenotípus: ha $a^+ > a^-$, $A > a$, stb. $\rightarrow \frac{a^-}{a^-}$ homozigóta állapotban jelenik meg a^- , a allél stb. fenotípusa, ill. hemizigóta (haploid) állapotban.

20. Kodominancia: a heterozigóta állapot esetén mindkét allél fenotípusát mutatja. Pl.: AB vércsoport. A gén cisz elemének heterozigóta állapota is kodominanciához vezet.

21. Tiszta származéksor: egy adott allélra homozigóta populáció, az utódgenerációt inter- se tovább tenyésztve homozigóta marad, azaz nem hasad különböző fenotípusokra. Írja le keresztezési sémával!
Pl.: P: $a^-/a^- \times a^-/a^- \rightarrow F_1: a^-/a^-$ (inter se) $\rightarrow F_2: a^-/a^- \rightarrow F_3: a^-/a^-$ stb.

22. Mendel I reciprocitás törvénye: homozigóta szülői formák keresztezéséből származó valamennyi utód mind geno- mind fenotípusát illetően megegyezik, függetlenül attól, hogy melyik szülőtől kapták gamétáikat. Írja le keresztezési sémával! Pl:
P: $a^+/a^+ \times a^-/a^- \rightarrow F_1: a^+/a^-$, (uniformitás) ; P: $a^-/a^- \times a^+/a^+$
 $\rightarrow$ azonos eredményt ad.

23. Uniformitás törvénye : írja le keresztezési sémával! P.: P: $a^+/a^+ \times a^-/a^-$
 $\rightarrow F_1: a^+/a^-$ (uniformitás szabálya)

24. Mendel II törvénye : a hasadás törvénye, a szülői allélok nem olvadnak össze F_1 -ben, hanem tovább adódnak F_2 -be. F_1 inter se keresztezéskor, domináns/recesszív öröklődés esetén 3:1 fenotípusos, 1:2:1 genotípusos hasadást kapunk, kodominancia esetén 1:2:1 fenotípusos és genotípusos hasadást. Írja le keresztezési képlettel és Punnett táblával!
Pl.: $F_1: a^+/a^- \times a^+/a^- \rightarrow F_2: 1/4 a^+/b^+, 1/2 a^+/b^-, 1/4 a^-/a^-$

25. Mendel III törvénye: független kombinálódás (hasadás) törvénye. Mendel II (hasadási) törvényének együttes érvényesülése ha két olyan allélpár öröklésmentét követjük, amelyek különböző kromoszómákon fekszenek. Ha mindkét gén domináns/recesszív heterozigóta állapotban van és nincs episztázis vagy szuppresszó közöttük, akkor F_2 -en 9:3:3:1 hasadást kapunk. Ha van kölcsönhatás a gének között, akkor a 9:3:3:1 valamely variációját kapjuk. Egyszerű keresztezési sémával válaszoljon: pl.: a^+/a^+ , a^+/a^- fenotípusa A, a^-/a^- fenotípusa a, b^+/b^+ , b^+/b^- fenotípusa B, b^-/b^- fenotípusa b, $F_2: 9 AB, 3 Ab, 3aB, 1ab$ a fenotípus hasadása.

Teszt cross: $F_1 \frac{a^+}{a^-} \frac{b^+}{b^-} \times \frac{a^-}{a^-} \frac{b^-}{b^-} \rightarrow$ heterozigóta szülő gamétái $1/4 a^+b^+, 1/4 a^-b^+, 1/4 a^+b^-, 1/4 a^-b^-$

26. Criss- cross öröklődés : Az X (ill. madaraknál Z) kromoszómán fekvő gén öröklésmentete. Írja le az öröklésmentet sémájával, pl.: a fiú az X

kromoszómáját anyától kapja és a lányának adja tovább. P: $a^+/a^+ \times a^-/Y \rightarrow F_1: a^+/a^-, a^+/Y \rightarrow F_2: a^+/a^+, a^+/a^-, a^-/Y, a^+/Y$

27. XY és ZW szex determináció: embernél , emlősöknél, dipteráknál XX , XY ; madaraknál: ZZ , ZW .

28. turner- szindróma: XO kariotípus, fenotípusosan nő, $2n = 45$, nincs Barr test

29. Klinefelter szindróma: XXY kariotípusú, fenotípusosan férfi, nőies jelleggel

30. Rekombinációs gyakoriság (r, R): több kapcsolt allélpár kombinálódása a heterozigóta meiosis során, a rekombináns gaméták gyakorisága. Írja

le a sztöchiometrikus genetikai képlettel! Pl.: $\frac{a^+b^+}{a^-b^-} \rightarrow P_1 \underline{a^+b^+}, P_2 \underline{a^-b^-}, R_1 \underline{a^+b^-}, R_2 \underline{a^-b^+} \rightarrow R_1+R_2/P_1+P_2+R_1+R_2 = r$

31. 1 Morgan (M): azon távolság, (crossing over régió hossza) a géntérképen, ahol átlagosan 1 crossing over fordul elő, 1cM , ahol átlagosan 0,01 a crossing over fordul elő. 1M = 100cM

32. Két faktoros (pontos) térképezés: Írja le keresztezési sémával!

Pl.: $\underline{a^+b^+} / \underline{a^-b^-} \rightarrow r_{(a-b)} \rightarrow d_{(a-b)}, \underline{a^+c^+} / \underline{a^-c^-} \rightarrow r_{(a-c)} \rightarrow d_{(a-c)}, \underline{b^+c^+} / \underline{b^-c^-} \rightarrow r_{(b-c)} \rightarrow d_{(b-c)},$
 d arányos a fizikai távolságokkal, ha $d_{ac} = d_{ab} + d_{bc} \rightarrow$ a térképsorrend a- b- c

33. 3 faktoros térképezés: 3 allélpár kombinálódását követi a heterozigóta meiózisa során. Egyenértékű 3 kétfaktoros térképezéssel. Írja le keresztezési sémával!

Pl.: $\underline{a^+b^+c^+} / \underline{a^-b^-c^-} \rightarrow$ gaméták P1 $\underline{a^+b^+c^+}$, P2 $\underline{a^-b^-c^-}$, egyszeres rekombinánsok (gyakoriak) pl.: $\underline{a^+b^+c^-}$, $\underline{a^+b^-c^+}$ stb., kétszeres rekombinánsok (ritkák) pl.: $\underline{a^+b^-c^-}$, $\underline{a^-b^+c^+}$ azonnali sorrend meghatározást tesznek lehetővé.

34. mutáció: a nukleotidok sorrendjében bekövetkező változás, tranzíciók, transzverziók, frameshift, deléción stb.

35. mutáns allél: amely eltér a vad típusú alléltól (pl.: tranzíció, transzverzió, deléción, inverzió, frameshift, stb mutáció következtében.)

36. tranzíció: a pontmutáció egy fajtája, ahol purin- purin vagy pirimidin- pirimidin csere következett be. A $\rightarrow$ G, G $\rightarrow$ A, C $\rightarrow$ T, T $\rightarrow$ C, A bázisok tautomerizációjával magyarázható.

- 37.transzverzió:** a pontmutáció egy fajtája, ahol purin- pirimidin vagy pirimidin- purin csere következett be. 8 féle lehet, pl.: A→C, A→T, C→A,C→G stb.
- 38.deléció:** hiány, a DNS egy szakaszának kiesése. Jelölése: Δ , δ , def. Írja fel a heterozigóta sztöchiometrikus képletét, ahol a vad típusú allélal szemben deléciós allél áll! Pl:
- 39.transzlokáció:** DNS szakasz áthelyeződése nem homológ kromoszómára
- 40.frameshift mutáció:** egy vagy két (ill. hárommal nem osztható) nukleotid inszerciója vagy deléciója egy kódoló régióban, ami az ORF eltolódását okozza, ezért a mutációtól disztális irányban (3' irányban a DNS sorrendben, C terminális irányban a polipeptid láncban) következő kodonok más fehérjeszekvenciát határoznak meg, ill. stop kódhoz vezethetnek.
- 41. nonsense mutáció:** (értelem nélküli) a kódoló régióban egy stop kodon kialakulásával járó mutáció. Ezáltal a génterméknek csak az N terminális darabja képződik. A nonszensz szuppresszor (mutáns tRNS gén) olyan mutáció, amely a nonszensz kodon esetén is aminosavat illeszt be translációkor, így teljes hosszúságú géntermék készül, amely működőképes is lehet.
- 42.missense mutáció:** olyan mutáció, amely úgy változtat meg a génen belül egy kodont, hogy az más aminosavat kódol. A mutáció (az aminosav csere) befolyásolhatja a funkciót, működés képtlenségtől, a fenotípusosan észrevehetetlen skálán.
- 43.samesense mutáció:** a mutáció szinonim kódhoz vezet, azaz nem történik aminosav csere a fehérjében.
- 44.ts mutáció:** termoszenzitív mutáció, a funkció sérülése csak non permisszív magasabb hőmérsékleten (pl. 30°C; non permisszív, restriktív hőmérsékleten) válik kifejezetté. Alacsonyabb hőmérsékleten (pl. 20°C permisszív hőmérsékleten) a funkció közel azonos a vad típusú allélal. Az érintett fehérje térszerkezete csak magasabb hőmérsékleten torzul funkcióképtelenné a mutáció következtében. Életfontosságú gének vizsgálatánál fontos eszköz, mivel a homozigóta, recesszív, letális genotípusú egyedek életben tarthatók a permisszív hőmérsékleten.

45.spontán mutációk: mutációk, amelyek mutagén hiányában jelennek meg, pl. a sejt enzimeinek normális működése közben bekövetkező hibák, (pl.: DNS polimeráz tévesztése), vagy mozgó genetikai elemek mozgása következtében.

46.indukált mutáció: amely mutagén hatásokra jön létre (pl. kémiai anyagok (pl. H-NO₂, EMS, NTG,..), sugárzások (pl. UV, X, stb.)).

47.back mutáció: a mutáns gén újabb mutációval revertálódhat, azaz újra funkcionáló terméket hoz létre, a vad fenotípus helyreáll.

48.DNS bázispárok: A=T, G≡C

49.DNS bázisok: purinok: A (adenin) és G (guanin), pirimidinek: C (citozin) és T (timin)

50.RNS bázisok: purinok: A (adenin) és G (guanin), pirimidinek: U (uracil) és C (citozin)

51.ko- linearítások: géntérkép – kromoszóma citológiai térkép
cisztron géntérképén a mutációk helyzete – cisztron által
kódolt

fehérjékben a mutáns aminosavak helyzete
egyszerűen: a géntérkép és a kromoszóma kolineáris
a géntérkép és a géntermék kolineáris
a géntérkép és a DNS nukleotid sorrend kolineáris

52.haplotípus: allélok csoportja egyetlen kromoszómán.

53.szinténia: kapcsolt gének egy csoportja

54.triplet: triplet kód nem átfedő, vesszőmentes, bázishármas, számuk 64,
ebből 3 stopkodon, AUG indító kód.

55.cisztron: rajzzal illusztrálja. Jelezze a promotert, az ATG, a stop kodont
és a transzkripció termináció helyét is.

56.exon: (rajzzal illusztrálja)

57.intron: (rajzzal illusztrálja)

58.a gén cisz eleme: a szabályozó fehérjét megkötő aktív DNS felszínek.
pl. promóter, operátor. Mutáns allélja kodominánsan öröklődik.
(vázlatos rajzzal illusztrálja)

59.a gén transz eleme: a gén kodonokat tartalmazó része. Mutációja általában recesszíven öröklődik. (vázlatos rajzzal illusztrálja)

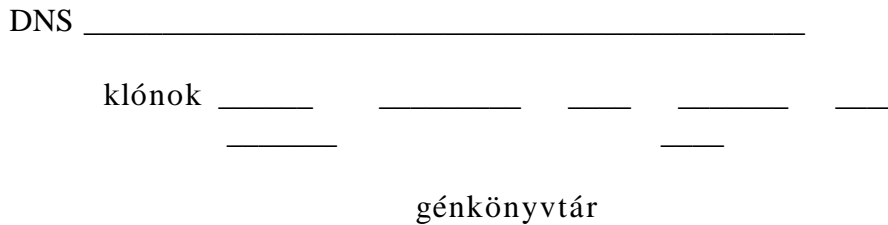
60.példa cisz elemre: operátor, promóter, transzkripció terminátor hely.

61.komplementáció: A transz heterozigóta fenotípusa vad. Vad fenotípus megjelenése abban az esetben, amikor két cisztron különböző recesszív mutáns alléljait hozzák össze egy diploidban transz helyzetben. Tágabb értelmezésben: mutáns allél(ok) mellé bejuttatott vad típusú allél vad fenotípus kialakulását segíti elő (= a mutáns fenotípust menekíti). (készítsen vázlatos rajzot)

62.komplementációs csoport: azon mutáns allélek csoportja, amelyek transz helyzetben nem komplementálódnak. A diploid állapot mutáns fenotípust ad. A komplementációs csoport a cisztron fogalom szinonímája. Egyszerű rajzon is megválaszolhatja: pl. nem képződik működőképes polipeptid a diploidban $\rightarrow a^{-1}$ és a^{-2}

Az allélok egyazon komplementációs csoportba (cisztronba) esnek.

63.génkönyvtár: klónozott DNS szakaszok halmaza. Egyszerű rajzon is kifejezhető: (kromoszóma)

64.cDNS génekönyvtár: mRNS-ről reverz transzkriptázzal átírt DNS szakaszok, klónok halmaza. Egyszerű rajzon is kifejezhető:

65.genomikus gén kópia: a kromoszóma DNS-ből klónozott gén. Ha mRNS-ről készítünk DNS-t reverz transzkriptázzal, akkor csak exonokat tartalmaz (cDNS), a genomikus gén kópia esetén viszont tartalmazza a gén intronjait és cisz elemeit is.

66.knock out allél: deléció, inszerció, deléció/inszerció következménye. 0 allél (recesszív allél), funkcióvesztéses allél a következménye.

67.ortológ gének: pl. ember, macska, szarvas, egér, stb. ugyanazon funkciót kódoló génjei. Evolúciós leszármazásban vannak. Az egyik ortolog ismeretében DNS-DNA hibridizációval kihalászható a mások faj ortologja, a DNS szekvencia ismeretében kihalászható az adatbázisból más fajok ortologja.

68.paralóg gének: egyazon gén sokszorozódásával létrejött gének családja a faj genomjában. Az egyes gének önálló evolúciós útra térnek, eltérő funkciókat nyerhetnek. Rajzzal is illusztrálható:

faj genomjának egy része
a paralógok egy közös ős „a” gén duplikációival keletkeznek, a
mutációkat már önállóan halmozzák ezután.

69.genom program: egy élőlény DNS készlete, szekvenciájának meghatározása. Az egyes gének DNS szekvenciáinak kijelölése, a gének annotálása.

Legismertebb a Human Genom Program. Sok más élőlény genom programja ismert: *C. elegans*, *Drosophila*, *E. coli*, malária kórokozó, fágok, baktériumok, élesztők, csimpánz, ló, kutya, egér, patkány, szarvasmarha, macskák stb. Az emlősök mintegy 35000 gént (3×10^9 bp), a *Drosophila* ~ 12000 gént ($1,3 \times 10^8$ bp), a *C.elegans* ~ 18000 gént (10^8 bp) *E.coli* ~ 3000 gént ($4,3 \times 10^6$ bp), élesztő ~ 6000 gént ($1,2 \times 10^7$ bp), fág ~ 50 gént ($4,9 \times 10^4$ bp), Mycoplasma (sejtparazita) ~ 800 gént ($8,2 \times 10^5$ bp) hordoznak a genomjukban.

70.transzgénikus élőlény: egy másik élőlényből átültetett gént hordoz genomjában.

71.gén chip (microarray): pl. kb. postabélyeg nagyságú lemezen meghatározott rendben rögzített gének (DNS-ek) halmaza. A gént a chipen elfoglalt ismert pozíciója alapján azonosítani lehet, pl. a génkönyvtárban.

72.BAC: baktérium mesterséges kromoszóma.

73.YAC: élesztő mesterséges kromoszóma.

74.BAC könyvtár: DNS szakaszok (pl. 0,2- 0,3 Mbp) halmaza, amelyeket BAC segítségével klónoztak és tartanak fenn *E.coli* baktériumban.

75.YAC könyvtár: DNS szakaszok (pl. 0,3- 1,0 Mbp) halmaza, melyeket YAC segítségével klónoztak és tartanak fenn élesztőben.

76.genetikai mozaik: két vagy több genetikailag különböző sejttypusból álló szervezet. Pl. gynander mozaikok, SCO (szomatikus crossing over, mitotikus rekombináció) következtében létrejött sejt klónokat hordozó mozaikos testek.

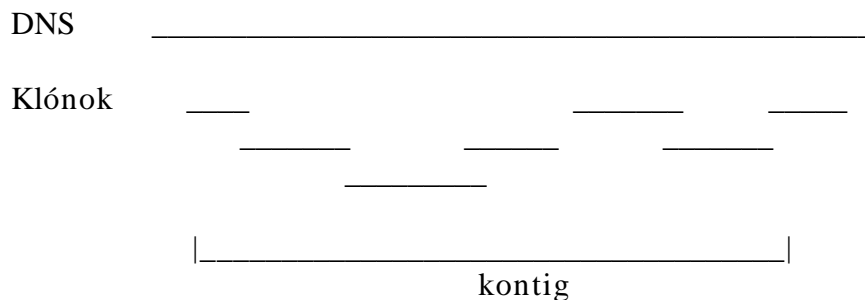
77.szex- limitált öröklődés: a gén valamely alléljének fenotípusa csak az egyik nemben nyilvánul meg. (és hormonális környezete különbségei miatt)

Pl. kopaszság, fenotípus: csak homozigóta recesszív állapotban heterozigótában is izmoltság (miosztatin represszor gén deléció, frameshift mutáns ellélje esetén): dominánsan öröklődik a mutáns (nagyon izmolt) fenotípus, intermedier.

78.klónozó vektor: olyan kisebb DNS molekula, amely egy adott sejtben a kromoszómá(k)tól függetlenül replikálódni képes, sok példányban van jelen, így a génebézéseti vagy más módszerrel bele épített DNS szakasz (= fragment, inszert) nagy mennyiségben felszaporítható és tisztítható.

Klónozó vektor lehet az erre a célra kifejlesztett plazmid (pl. pBR322, pKS stb.) vagy fág, vírus, vagy a kettő kombinált változata (pl. cosmid), de lehet mesterséges kromoszóma (YAC, BAC) is.

79.kontig: egymással kontinuuusan átfedő DNS klónok halmaza, amely nagy távolságot magába foglaló DNS-szakaszt fed át

80.anyai vérvonal: (anyai leszármazás) a mitokondriális gének illetve DNS allélikus változatainak meghatározásával lehetséges, mivel a mitokondriumok (és a bennük levő DNS szekvencia változatok) anyáról leányára öröklődnek.

81.apai vérvonal: (apai leszármazás) az Y kromoszómán lévő gének illetve DNS szakaszok allélikus változatainak meghatározásával lehetséges, mivel az Y kromoszóma apáról fiára öröklődik.

82.LOD=3: (*a* és *b* gének kapcsoltak), ha *a* és *b* gének kapcsoltágára, allélpárjaik rekombinációjára azt találjuk, hogy $LOD=3$, az azt jelenti, hogy *a* és *b* gének 10^3 -szor valószínűbb, hogy kapcsoltak (azaz, hogy egyazon kromoszómán vannak), mint az, hogy nem kapcsoltak (azaz függetlenül kombinálódnak).

83.Anyai hatás: az anya kromoszómális génjei a petesejt citoplazmáját előkészítik a majdani egyedfejlődés korai lépéseinek megvalósulásához. Fehérjéket és mRNS molekulákat helyeznek el a petesejt citoplazmájában. A megtermékenyített petesejt (zigóta) anyai hatású saját génjei is a saját petesejt előkészítését irányítják. Tehát fenotípusos hatásuk csak a következő nemzedékben érvényesül. Pl.: csigaház menetcsavarodása öröklése, „unokanélküli” muslicák, meddőség számos genetikai oka. A Mendel I törvénye (reciprocitás), Mendel II törvénye (hasadás) **egy generációt** késik.

84. Anyai öröklés, extrakromoszómális öröklés, citoplazmás gének öröklése, extranukleáris öröklés: A (petesejt) citoplazmájában lévő gének öröklésmenete: pl.: mitokondrium gének, kloroplastisz gének, szimbionta baktérium gének. A Mendel törvények nem érvényesek ez esetben. Az utód mindig az fenotípusát örökli.

